

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Laihonen, Petteri

Title: Nyelvi ideológiák és regionalitás (Language Ideologies and regionality)

Year: 2013

Version:

Please cite the original version:

Laihonen, P. (2013). Nyelvi ideológiák és regionalitás (Language Ideologies and regionality). In S. Szoták, & S. F. Vargha (Eds.), *Változó nyelv, nyelvváltozatok, területiség* (pp. 81-89). Egyetemi Műhely Kiadó - Bolyai Társaság.

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

VÁLTOZÓ NYELV, NYELVVÁLTOZATOK, TERÜLETISÉG

Szerkesztette
SZOTÁK SZILVIA – VARGHA FRUZZSINA SÁRA

A VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus szekcióelőadásai
(Kolozsvár, 2011. augusztus 22–27.)

EGYETEMI MŰHELY KIADÓ
Bolyai Társaság – Kolozsvár
2013

Szakmai lektorok:

Bárth János, Benő Attila, Beregszászi Anikó, Bodó Csanád, Csernicskó István, Fenyvesi Anna, Harri Mantila, Kolláth Anna, Nádor Orsolya

Nyelvi lektorok:

Kerstin Johansson, Szoták Szilvia, Vargha Fruzsina Sára

Kiadja az Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár

A kiadó igazgatója: Veress Károly

Felelős kiadó: Köllő Zsófia

Felelős szerkesztő: Szoták Szilvia – Vargha Fruzsina Sára

Korrektúra: Xantus Boróka

Műszaki szerkesztő: Virág Péter

Nyomta az AmGraphis, Kolozsvár

© Szerzők; Bolyai Társaság, 2013

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NEMZETKÖZI HUNGAROLÓGIAI KONGRESSZUS (7 ; 2011 ; Cluj Napoca)

Változó nyelv, nyelvváltozatok, területiség : VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus szekcióelőadásai : (Kolozsvár, 2011. augusztus 22–27.) / ed.: Szoták Szilvia, Vargha Fruzsina Sára. - Cluj Napoca : Egyetemi Műhely Kiadó, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-8145-42-6

I. Szoták, Szilvia (ed.)

II. Vargha, Fruzsina Sára (ed.)

811.511.141

Tartalom

Előszó.....	11
I. A magyar nyelv változatai a Kárpát-medence külső régióiban – elmélet, módszer és gyakorlat a Termini hálózati kutatásaiban.....	13
BENŐ ATTILA Tükörszók, tükörszerkezetek és jelentéskölcsönzések a kisebbségi magyar nyelvváltozatokban.....	15
BÍRÓ ENIKŐ A motiváció és az attitűd szerepe a második nyelv elsajátításában és használatában. Egy Erdélyt átfogó felmérés tanulságai.....	27
GRABOVÁC BEÁTA – PLÉH CSABA Az érzelmek reprezentációja, feldolgozása, megnyilvánulása és tapasztalata kétnyelvű személyeknél.....	45
GRÓF ANNAMÁRIA Határtalanított beszédaktus-kutatás a szlovéniai Muravidéken.....	68
LAIHONEN, PETERI Nyelvi ideológiák és regionalitás.....	81
MÁRKU ANITA A kódváltás funkciói a kárpátaljai magyarok beszédhelyzeteiben.....	90
SZOTÁK SZILVIA „Akkor az egész német szótárt beírhatja!” Az őrvidéki magyar nyelv a határtalanítás folyamatában.....	107
II. Itämerensuomalaisten vähemmistöjen kieli- ja kulttuuri- identiteetin muotoutuminen/ A balti finn kisebbségek nyelvi és kulturális identitásának alakulása.....	125
EDIT G. BOGÁR Montako saamen kieltä on olemassa? – Kielen ja murteen erottaminen saamen näkökulmasta / Lapp nyelvjárások vagy lapp nyelvek? Nyelv és nyelvjárás megkülönböztetése, különös tekintettel a lappra.....	127
ENIKŐ MOLNÁR BODROGI Kunkas transsylvaniaanunkarilainen saattaa tukea meänkielen revitaliseerinkiä? /Hogyan segítheti egy erdélyi magyar kutató a meänkieli nyelv revitalizációját?.....	134

III. Nyelvjáráskutatás a Kárpát-medencében: integrálható adattárak építése és elemzése	151
CS. NAGY LAJOS	
Jelentésföldrajzi vizsgálatok informatizált nyelvatlaszok korpuszaiban	153
HOCHBAUER MÁRIA	
A Szamosháti nyelvatlasz informatizálásának munkálatai	164
N. CSÁSZI ILDIKÓ	
Földrajzi köznevek térképes megközelítése a BB_Bihalbocs segítségével	172
VARGHA FRUZZSINA SÁRA	
A hangzó adat szerepe a magyar dialektológiában	194
IV. Szociolingvisztika – régió és nyelvváltozatok	205
KATONA EDIT	
Nyelvbe zárt identitás	207
MOLNÁR CSIKÓS LÁSZLÓ	
A magyar nyelv tekintélye	226
PAPP ANNA MÁRIA	
Nyelvválasztás és nyelvválasztást befolyásoló tényezők három erdélyi beszélőközösségben	246
PARAPATICS ANDREA	
Magyarországi középiskolások nyelvi attitűdjei a szlengről	269
SILLING ISTVÁN	
Í-zés a vajdasági magyar nyelvjárásokban a XXI. század elején	285
SZABÓ T. ANNAMÁRIA	
Nyelvek és kultúrák találkozásának identitásképző szerepe a nyugati diaszpórában	295
T. KÁROLYI MARGIT – P. LAKATOS ILONA – IGLAI EDIT	
Kulturális és nyelvi változás a változó régióban a hármas határ mentén. Néhány lexéma társadalmi, területi megoszlásának bemutatása	314
VÖRÖS OTTÓ	
Integráció? Szegregáció? A roma kérdés nyelv- és oktatáspolitikai nézőpontból	324
A kötet szerzői	329
Név- és tárgymutató	336

Nyelvi ideológiák és regionalitás: egy összehasonlító kutatás terve (Csallóköz, Kárpátalja, Székelyföld)

1. Termini együttműködés

A jelen kutatást több szempontból is a Terminivel történő együttműködés tette lehetővé. A kutatás kiindulópontjául a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat tagjai által végzett korábbi kutatások szolgálnak, illetve a kutatásban felhasználtam terminis adatbázisokat (l. Lanstyák – Rabec 2007; Csernicsek és mtsai 2008). A hálózat helyben működő tagjai tanácsadói és társkutatói szerepben vesznek részt a kutatásban. Az általam végzett hároméves (2011–2013) kutatást a Finn Akadémia finanszírozza. A támogatás elnyerésében fontos szerepe volt a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózatra való hivatkozásnak. A kutatás mégis a Terminitől függetlenül történik, én magam nem vagyok a Termini intézményes tagja, habár már több szakmai találkozójukon résztvettem. Az esetleges hibákért, hiányokért kizárólag jelen írás szerzője vonható felelősségre.

2. A kutatás indokolása

A magyar kisebbségek nemzetközi vagy európai összefüggésben nem annyira ismertek, amennyire lélekszámuk implikálná. A legtöbb összefoglaló szociolingvisztikai kötet továbbra is amerikai és nyugat-európai etnikai, illetve nyelvi csoportokkal foglalkozik. Miközben az őshonos nyugat-európai kisebbségek közül számos már végigment a nyelvcsere és számszerűleg is kisebbségben vannak saját régióikban, a magyar kisebbségek jellemző módon például Szlovákiában és Romániában továbbra is regionális többséget alkotnak. Nyugat-Európában az őshonos nemzeti kisebbségek gyakran kulturális színpontként vannak jelen, és az adott nemzetállamok is támogatják őket, viszont nyelvük közösségi használata minimális szintre esett vissza, ami a határon túli magyar régiókról nem mondható el.

A nemzetközi szakirodalom fogalomhasználata is gyakran eltér a magyar szociolingvisztikai kutatásokban szokásostól. Erre jó példa, hogy a "nemzeti nyelv" (ang. national language) európai összefüggésben is többnyire az államnyelvet jelenti (ld. Extra 2008, vö. Gal 2008: 222–223), míg magyar viszonylatban a kisebbségek nyelveit is szokás nemzeti nyelvként nevezni. A másik példa az, hogy a nemzetközi alkalmazott nyelvészeti kutatásokban szokványos első/második nyelv (first/second language) fogalmak nem igazán terjedtek el a magyar tudományos diskurzusban (helyette magyarul továbbra is a tudományos szempontból pontatlan anyanyelv, idegen nyelv fogalmak használatosak). Ha megnézzük az európai kutatási projekteket, publikációs fórumokat, ott is lehetne nagyobb a magyarok jelenléte (mind kutatókként, mind a kutatás tárgyaként). Kiváló ellenpéldák is vannak természetesen, olyanok, mint az ELDIA és LINEE projektek. Jelen kutatás célja egyfelől a legújabb nemzetközi szociolingvisztikai módszertan alkalmazása magyar kutatási anyagokra, másfelől a magyar kutatások és kisebbségi régiók ismertetése a nemzetközi fórumokban.

Milyen haszna származik ebből a magyar nyelvnek vagy a magyar nyelv-közösségnek, azon kívül, hogy a nemzetközi szakirodalom néhány magyar tárgyú írással gazdagodik? Jelen kutatás figyelmet fordít a magyar nyelv Magyarországon kívül használt változataira. Ez azért lehet fontos, mivel a határon túli vagy regionális nyelvváltozatok visszaszorulása vagy kihalása a magyar nyelv jövőjére nézve talán a legnagyobb veszélyt jelentheti, legalábbis ha elismerjük, hogy a nyelv ereje a nyelvváltozatok sokaságában rejlik (l. pl. Hakulinen és mtsai 2009: 40). A pályázatot elbíráló nemzetközi bizottság azt is hangsúlyozta, hogy a magyar nyelv állami változatai is hozzájárulnak Európa nyelvi diverzitásához. Mégis magyar értelmiségiek körében is vannak olyanok, akik problémának tartják a magyar nyelv határon túli nyelvváltozatainak létezését, különállását. Európai szintén is vannak olyanok, akik képtelenek erőforrásként elfogadni a magyarok jelenlétét például Szlovákiában. Projektem többek között ezeknek a problémáknak a megoldásához kíván hozzájárulni.

3. Kutatási anyag

A kutatás anyaggyűjtése három egyhónapos terepmunka keretében történik. Mindenütt két helyszín kerül kiválasztásra: egy magyar többségű település és egy vegyes település. A gyakorlatban úgy tűnik, hogy vegyes nemzetiségű település a magyar többségű régió szélén található leginkább. A terepmunka elsősorban interjúk készítéséből fog állni. Célkitűzésem mindhárom

helyszínen 10-20 interjút készíteni. Amennyiben ez megvalósítható, az interjúalanyok között lesznek más anyanyelvű vagy identitású, de magyarul beszélő személyek is.

Az elkészítendő interjúk mellett meglévő interjúanyagok is hasznosításra kerülnek a Termini interjú-adatbázisaiból. Eddig sikerült számos interjút szerezni Szlovákiából (a Gramma Nyelvi Iroda segítségével, lsd. Lanstyák – Rabec 2007) és Kárpátaljáról (Hodinka Antal Intézet segítségével, lsd. Csernicskó és mtsai 2008). Székelyföldről egyelőre kevés interjút bocsátottak a rendelkezésemre. Adatkezelési tervem az, hogy az általam készített interjúk a Termini hálózat adatbázisait gazdagítják a jövőben. A hanganyag és a lejegyzés is bekerül majd elektronikus úton a MTA határon túli nyelvi irodáinak adatbázisába, azaz a Grammához, a Hodinka Antal Intézethez és a Szabó T. Attila Intézethez. Az ezzel kapcsolatos részletes adatvédelmi kérdések a közeljövőben tisztázásra kerülnek. Az etnográfiai terepmunka alapelveit követve az interjúk mellett más anyagok gyűjtésére is sor kerül. Az interjúk mellett minden helyszínen a terepnapló és a terepmunka alatt készített fényképek lesznek a legfontosabbak források.

4. Elméleti keret és módszertan

Ezidáig a magyar nyelvvel foglalkozó szociolingvisztikai kutatások java a nyelvi változás és variabilitás, illetve a nyelvi jogok és nyelvi attitűdök témaköreivel foglalkozott. A jelenlegi kutatás célja kvalitatív elemzések készítése a nyelvi ideológiák témakörében. A veszélyeztetett nyelvekkel kapcsolatos úgynevezett „pártoló” kutatásokat sok kritika érte az utóbbi időben. Például az a vád, hogy a nyelvi diverzitás megőrzésének szószólói nem mindig tartják szem előtt a nyelv beszélőinek szempontjait. Néha a nyelv eltűnéséhez járulnak hozzá azzal, hogy a nyelv (egy régebbi változat) dokumentálásán munkálkodnak. A fiatal beszélők inkább a nyelv modernizálásában érdekeltek, ami gyakran sok kontakthatással is jár. A nyelv archiválása leginkább a nyelvészeti kutatások szempontjából fontos, de nem biztos, hogy segíti a nyelv megmaradását (vö. pl. Muehlmann 2007). A Termit ilyen kritika nem érheti, mivel a határtalanítás programjának célja éppen a magyar standard modernizálása, a kontakthatások számbavétele.

A projekt módszertani alapjául a romániai Bánsággal kapcsolatos disszertáció szolgál (Laihonen 2009a). Jelen kutatás egyik célja, hogy hasonló terepmunkát végezzek három külhoni régióban, a Csallóközben, Székelyföldön és Kárpátalján. A projekt fő célja egy szintézis elkészítése a határon túli magyarok nyelvi ideológiáiról. A terepmunka célja interjúk készítése helybe-

liekkel és etnográfiai adatok gyűjtése a helybeliek életéről, esetleg nyelvi tájképek (vö. Gorter 2006) vizsgálata. Az interjúk elemzésének célja kideríteni, hogy a helyi lakosok hogyan konstruálják a nyelvről szóló diskurzusaikat, és mi jellemzi a nyelvekről, nyelvi változatokról, a többnyelvűségről és az egy nyelvűségről szóló diskurzusukat tartalmilag és szerkezetileg.

Különösen a háttérmunka lebonyolítása során számítok nagy mértékben a helybeli kutatókkal történő együttműködésre. A háttérmunka célja kideríteni, hogyan függ össze a nyelvi helyzet politikai, gazdasági, oktatási, egyházi és kulturális kérdésekkel a vizsgált régiókban. Továbbá, milyen történeti folyamatok magyarázzák, illetve lehetnek hatással a jelenlegi helyzetre és diskurzusokra? A „pártoló” kutatások kritikájának lényege, hogy jobban fgyelembbe kellene venni a vizsgált közösségek történeti, kulturális és társadalmi kontextusát. Például ha változik a nyelvi helyzet, azzal kik járnak jól és kik rosszul? Az emberek egy adott közösségben milyen nyelvváltozatot tartanak támogatandónak? Jelen cikkemben két francia nyelvű csoporttal készült kutatást szeretnék bemutatni:

1) Kanadában egy kisebb francia ajkú közösség nyelvi jogi helyzete megváltozott, az új nyelvi jogoknak köszönhetően újabb területekre terjedt ki a francia nyelv használata az iskolákban és egyéb területeken. A helyi francia nyelvű rádiót viszont a megszüntetés fenyegette, mert nem volt hallgatója. A megszüntetés előtt elkezdtek áttérni a standard francia helyett a helyi nyelvváltozat használatára. Rövid időn belül ez lett a leghallgatottabb frekvencia a régióban. A helyi nyelvváltozat fontos identitásformáló tényezővé vált. A regionális identitás más formákban is megerősödött, például igen népszerű kulturális találkozók kezdtek el szervezni a régióban lakók és onnan elszármazók számára. A helyi nyelvváltozat újabb területekre is áttért, például az említett rádióban a reklámok is áttértek a helyi nyelvváltozat használatára. A helyi nyelvváltozat elterjedését az értelmiségiek egy csoportja – akik jellegzetesen a régió kívül szereztek meg egyetemi végzettségüket – ellenezte, különösen azért, mert sok angol kölcsönzést tartalmaz. Az iskolákban is konfliktusok keletkeztek, mivel előfordult, hogy a gyerekek a tanár ellen lázadoztak, amikor a tanár kijavította az általuk beszélt helyi nyelvváltozatot. (Boudreau & Dubois 2007.)

2) Svájcban egy francia nyelvváltozat kihalófélben van. Egy nyelvészcsoport kutatást szervezett a revitalizáció beindítása érdekében. Nyolcvan, a nyelvet beszélő, értő személlyel készítettek interjúkat. Egy interjúalany sem említette megmentendő, identitásképző értéként a kérdéses nyelvváltozatot, pedig a kutatás célja a nyelvváltozat revitalizációja volt és a kutatók igyekeztek – sikertelenül – meggyőzni az interjúalanyokat anyanyelvjárásuk fontosságáról. A kutatás konklúziója az volt, hogy a nyelvészeti archiváláson ki-

vül nincs értelme az adott nyelvváltozat támogatásának (Maitre & Matthey 2007.).

Disszertáciomban a bánsági interjúkban előforduló nyelvi ideológiákat elemeztem a társalgáselemzés módszerével. Ezalatt világossá vált számomra, hogy ennek a módszernek sok – főleg interakciókutatáshoz kapcsolódó – hozadéka mellett a legnagyobb gyengéje talán az, hogy nemigen tud mit kezdeni a nyelvi ideológiák történeti dimenzióival, gyökereivel. Megválaszolatlan maradnak például azok a kérdések, hogy milyen korábbi, a kultúrába ágyazott szövegeket (pl. paneleket, kifejezéseket stb.), diskurzusokat használnak (idéznek, fogalmazznak át stb.) az interjúalanyok? Vagyis, a diskurzusok hogyan formálódnak, válnak közös tudássá és szövegekké és ezek a nyelvi ideológiák hogyan változnak, alakulhatnak át a társas kommunikáció során (vö. Agha 2007). Részben ennek a problémának orvoslására tűztem ki célul jelen kutatásomban annak elemzését, hogy az interjúkban milyen nyelvi ideológiák fordulnak elő, és ezek hogyan kapcsolódnak a társadalmi és történelmi kontextushoz. Vagyis, honnan erednek a jelenben található nyelvi ideológiák? Kinek az érdekeit szolgálják? Egy adott változás után kinek az ideológiája lett domináns és hogyan? Ezáltal beépíthető a pártoló kutatások kritikája is, vagyis az a tény, hogy ezek a kutatások gyakran figyelmen kívül hagyják az adott nyelvváltozat történeti és társadalmi kontextusát.

5. Előzetes megfigyelések

A kutatás és a Terminivel való együttműködés előkészítése érdekében egyhetes utat tettem Szlovákiába (2010 decemberében) és Székelyföldre (2011 márciusában). Kárpátalján 2007-ben jártam (illetve a 2010-es Élőnyelvi Konferencián). A három helyszínen magyar intézményekkel és értelmiségiekkel ismerkedtem meg. A terepmunka során arra törekedtem, hogy különböző társadalmi osztályú és iskolázottságú emberekkel készítsek interjút, de igyekszem elkerülni azt, hogy az értelmiségiek túl legyenek reprezentálva az interjúalanyok között. Szlovákiában sikerült találkoznom szlovák nyelvészekkel is, illetve forrásokat szerezni a többségi vélemények megismerésére. A terepmunka során azt is fontosnak tartottam, hogy más anyanyelvű vagy nem magyar identitású személyekkel is készítsek interjút – de lehetőleg magyarul. Mindhárom régióban könnyen elérhetők a kisebbségi magyarok. Első tapasztalatom az, hogy valószínűleg mindhárom régióban találok államnemzeti identitású interjúalanyokat, ugyanakkor feltételezésem szerint a

többi kisebbség (romák, németek, zsidók stb.) elérése interjúkészítés céljából nehezebb lesz.

Előzetes összehasonlító jellegű megfigyeléseim közé tartozik még az, hogy egy szlovákiai magyar többségű városban (Dunaszerdahelyen) a magyar nyelv írásbeli használata igen ritka, különösen a kereskedelemben. Az volt a benyomásom, hogy a szlovákiai magyarok nagy része természetesnek tartja, hogy a feliratok szlovákul jelennek meg magyar többségű környezetben is. Néhányan ezt a konfliktuskerülő magatartással magyarázták. Ezzel szemben egy hasonló méretű székelyföldi városban (Csíkszereda), Szlovákiához képest gyakori volt a magyar nyelv írásbeli használata a kereskedelemben is. Székelyföldön a magyar nyelv használatához való ragaszkodás Szlovákiához képest gyakrabban szóba került, és a konfliktusvállalást is megemlítették a kereskedelem területén. A terepmunka során céloim ezeket a megfigyeléseket elmélyíteni, illetve általánosságban is utánanézni az üzleti életben szokásos nyelvhasználatnak. A szlovákiai és székelyföldi előzetes megfigyeléseket érdemes a globalizáció szempontjából is megvizsgálni. Hasonló, néha azonos nemzetközi láncok vannak jelen mindkét helyszínen, viszont viszonyuk a regionális nyelvhasználathoz, úgy tűnik, igazodik a regionális többség kinyilvánított igényeihez. A kutatás folytatása ezen a területen mind a helyi lakosság, mind a multinacionális cégek nyelvi ideológiáiról, mindennapi nyelvpolitikai gyakorlatáról szolgálhat új eredményekkel.

Székelyföldi utam során azt tapasztaltam, hogy gyakoriak az erős székely identitással kapcsolatos megnyilvánulások, vélekedések. Ehhez tartozik egy pozitív, magabiztos anyanyelvi önkép, amivel ritkán találkoztam bánági kutatásaim során. A nyelvi eszmény a Székelyföldön a helyi nyelvváltozat, nem pedig (implicit vagy explicit formában) az „egységes” magyarországi standard. Egy szemléletes példa a bánági és a székelyföldi magyar nyelvi önértékelés különbségére az *autóbusz* esete: Az egyik bánági interjúban az interjúalany kifejtette a véleményét, hogy a bánági magyarok „nem beszélnek tisztán a magyar nyelvet”, mivel román szavakat vesznek át és így a magyar nyelv „korcsosodik”. Amikor kértem tőle példákat, azt mondta többek között, hogy a *busz* helyett román mintára *autóbuszt* használnak (vö. Laihonon 2009b: 59). Budapesten viszont egy székelyföldi PhD-hallgató tájékoztatót a magyarországi és székelyföldi nyelvhasználat különbségeiről. Szerinte Magyarországon meglehetősen „szlengiesen” beszélnek, egyedül a székelyek mondják ki a szavakat „rendesen”, például *autóbusz* a „*pesties busz*” helyett.

A kárpátaljai helyzettel kapcsolatban elsőként talán az tűnt fel, hogy Kárpátalját a globalizáció eltérő formában érte el. Kárpátalján még nincsenek olyan erősen jelen a nemzetközi kereskedelmi láncok, így ott most még a globalizáció korábbi fokozatát, és ennek nyelvi ideológiái vetületeit lehet

megvizsgálni. Ugyanakkor talán Kárpátalja kötődik és kapcsolódik legjobban Magyarországhoz, amellet, hogy a korábbi kutatások szerint ott a leg-erősebb a helyben maradás motivációja.

Összefoglalva, az előzetes látogatások eredményeként néhány újabb kutatási kérdés merült fel. Olyanok, mint a globalizáció szerepe (pl. „multik” megjelenése, viszonyulása a magyar nyelv használatához, Székelyföldön egy román jellegű bányaváros hanyatlása. Ugyanakkor a korábbi kérdések pontosítása is megtörtént. A kutatandó történelmi magyarázatok közé került a „rendszerátalakítások” szerepe (pl. Romániában a magyar iskolák újjászületése), illetve a történelmi hagyományok, történelmi tudat (pl. a székely identitás) jelentősége a mai nyelvi ideológiák szempontjából.

6. A kutatás további időbeosztása

A szlovákiai terepmunka tervezett időpontja 2011 novemberre. A székelyföldi és a kárpátaljai terepmunkára 2012 nyarán és ősszel kerül sor. Az első eredményeket a szlovákiai terepmunkáról remélhetőleg 2012 tavaszán sikerül publikálnom. A teljes kutatás eredményeinek összefoglalása 2013-ban történik meg: 2013 őszén egy három hónapos vendégkutatói időszak zárja a kutatási periódusomat az MTA Nyelvtudományi Intézetében és egyben reményeim szerint segíti majd az eredmények értékelését, könyvvé formálását.

Irodalom

- Agha, Asif 2007. *Language and social relations*. Cambridge University Press, New York.
- Boudreau, Annette – Lise Dubois 2007. Français, acadien, acadjonne: Competing discourses on language preservation along the shores of the Baie Sainte-Marie. In: Duchene, Alexandre–Monica Heller ed. *Discourses of Endangerment*. Continuum, New York. 99–120.
- Gal, Susan 2008. Hungarian as a minority language. In: Extra, Guus – Durk Gorter ed. *Multilingual Europe*. Mouton de Gruyter, Berlin. 207–232.
- Guus, Extra–Gorter, Durk 2008. The constellation of languages in Europe: an inclusive approach. In: Extra, Guus–Durk Gorter ed. *Multilingual Europe*. Mouton de Gruyter, Berlin. 3–62.
- Gorter, Durk ed. 2006. *Linguistic Landscape: A New Approach to Multilingualism*. Multilingual Matters, Clevedon.

- Csernicskó István – Híres-László Kornélia – Márku Anita szerk. 2008. *„Hogy a magyarság el ne vesszen ezen a vidéken.” A kárpátaljai magyarság 20. századi története és mai helyzete mélyinterjúk tükrében.* PoliPrint, Ungvár.
- Hakulinen, Auli – Jyrki Kalliokoski – Salli Kankaanpää – Antti Kanner – Kimmo Koskenniemi – Lea Laitinen – Sari Maamies – Pirkko Nuolijärvi 2009. *Suomen kielen tulevaisuus. Kielipoliittinen toimintaohjelma.* Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 155, Helsinki.
- Laihonen, Petteri 2009a. *Language Ideologies in the Romanian Banat: Analysis of Interviews and Academic Writings among the Hungarians and Germans.* Jyväskylä Studies in Humanities 119. University of Jyväskylä, Jyväskylä.
- Laihonen, Petteri 2009b. A magyar nyelvi standardhoz kapcsolódó nyelvi ideológiák a romániai Banságban. In: Lanstyák István – Menyhárt József – Szabómihály Gizella szerk. *Tanulmányok a kétnyelvűségről IV.* Dunaszertdahely: Gramma Nyelvi Iroda. 47–77.
- Lanstyák István – Rabec István 2007. A szó elszáll, a hangfelvétel és a lejegyzés megmarad. In: Zelliger Erzsébet szerk. *Nyelv, területiség, társadalom.* A 14. Előnyelvi Konferencia (Bük, 2006. október 9–11.) előadásai. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai, Budapest. 228: 309–325.
- Maitre, Raphael – Marinette Matthey 2007. Who want's to save 'le patois d'Évolène'? In: Duchene, Alexandre–Monica Heller eds. *Discourses of Endangerment.* Continuum: New York. 76–98.
- Muehlmann, Shaylih 2007. Defending diversity: Staking out a common global interest? In: Duchene, Alexandre–Monica Heller eds. *Discourses of Endangerment.* Continuum: New York, 14–34.

LAIHONEN, PETTERI

Language ideologies and regionality

In this brief report, I present a study plan for a project building on cooperation with the Termini network. The extended use of minority languages in Eastern Central Europe is notably under-researched in international sociolinguistics and the contribution of the region's minority speakers to European multilingualism has remained devalued. To fill this gap, three ethnographic studies will be conducted and their results will be compared in order to come to new theoretical insights and a synthesis of the language ideologies of Hungarian minority speakers.

This project investigates three regions with large Hungarian speaking minorities: South-western Slovakia, Szeklerland (Romania) and Subcarpathia (Ukraine). My dissertation on a multilingual region in Romania (the Banat), will serve as spring-board for this project. Three one-month fieldwork trips are planned. The collected

ethnographic data and interviews (including existing Termini interview collections) will be analyzed in the framework of Language Ideologies. The three case studies and their reporting will be carried out in dialogue with local researchers. For autumn 2013, a three months period in at the Hungarian Academy of Sciences in Budapest is planned for disseminating and discussing the results.